

Almanya'da XIX. yüzyılın ikinci yarısında çocukların daha çok duygu ve duyularına seslenen kitapların ortaya çıktığı görülür. Ticaret amacıyla yayımlanan ve nitelik bakımından pek güçlü olmayan bu kitaplar arasında sadece Karl May'ın "Kızıl Derililer" ile "Vahşi Batı" konularını ele alan ve satış rekoru kıran masalsi hikâyelerine değinmek gerekir. Almanya'da 1940 yılına değin yedi milyondan çok satış yapan bu kitapların İtalya, İngiltere ve ABD'de de benzerleri yayımlanmış, ancak hiçbiri May'ın eserlerinin eriştiği başarıyı sağlayamamıştır.

Yaratıcılığa yöneliş

Alman eğitimcilerinden Henrich Wolgas'ın 1896'da yayımlanan *Das Elend unserer Jugendliteratur* (Çocuk Yazınıımızın Acınacak Durumu) adlı eseri ilgili çevrelerde büyük yankılar uandırmıştır. Ulusçuluğun ve öğreticiliğin kesinlikle karşısında olan Wolgas'a göre, çocuk kitapları birer sanat ürünü olmalıydı. Onun savunduğu bu görüş sürekli bir tartışma konusu olmakla birlikte, çocuk yazınıyla uğraşan birçok kimseyi geniş ölçüde etkilemiştir. Nitekim doğrudan doğruya Wolgas'ın etkisiyle çocuk şiiri dalında sanat yönü ağır basan eserler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dal, özellikle Christian Morgenstern ve Joachim Ringelnatz gibi usta şairlerin katkılarıyla, zamanla büyük bir gelişme göstermiştir. Bu nedenle yalın ve lirik şiirleriyle ilgiyi çeken James ve Joseph Guggenmas'ın de adlarını anmak yerinde olur.

Düzyazıyla sunulan çocuk yayınlarında ise iki dünya savaşı arasında, özellikle Hitler döneminde, büyük bir gelişme olduğu söylenemez. Bununla birlikte, Wilhelm Speyer'in İngilizceye "The Third-form Struggle" (Üçüncü Tür Savaşım) adıyla çevrilen *Kampff der Tertia'sı* (1927), okul hikâyelerinin başarılı bir örneği sayılabilir. Yine bu dönemde yayımlanan bir başka eser, Erich Kästner'in *Emil ve Dedektifleri* (1929), eriştiği yüksek sanat düzeyi yanında Alman çocuk yazınında "dedektif hikâyeleri" diye adlandırılan yeni bir türün de başlangıcı sayılabilir. Kästner, İngilizceye "The Animals Conference" (Hayvanlar Konferansı) diye çevrilen *Konforenz der Tier* (1549) adlı bir başka eseriyle uluslararası üne de kavuşmuştur.

İkinci Dünya Savaşından bu yana

İkinci Dünya Savaşından sonra Alman yazını her alanda yeni atılımlara sahne olmuştur. Batı Almanya'da çağcıl eğitim ilke ve kavramlarının benimsenmesi sonucu, çocuk yazını da gerek eski, gerek yeni yazarların çabalarıyla belli bir gelişme süreci içine girmiştir. Kästner ve Krüss gibi tanınmış yazarlar eski eserlerine yenilerini eklerken, kimi genç yazarlar da ortaya ilginç eserler koymaya başlamışlardır. Avusturya kökenli Erica Lillegg'in bölünmüş kişilik sahibi bir genci anlatan romanı *Vevi* (1965) ile Michael Ende'nin 1961'de yayımlanan ve 1963'te İngilizceye "Jim Button and Luke the Engine Driver" diye çevrilen *Jim Knopf und Lucas der Lokomotivführer* (Jim Knopf ve Makinist Lucas) adlı kitabı, çocuk yayınlarında belirgin yeni bir yaklaşımın değerli ürünleri arasında sayılır.

Çağdaş Alman çocuk yazını, tarihsel roman dalında da önemli ilerlemeler göstermiştir. Bu konuda özellikle Hans Baumann'ın adını anmak gerekir. Onun 1950'lerde yayımlanan *Die Barke der Brüder* (Kardeşlerin Üç Direkli Yelkenlisi) Cengiz Han'ın iki oğlunu anlatan *Steppen-söhne* (Bozkırım çocukları) ve ilginç birtakım kazılarda ortaya çıkarılan eski eserleri anlatan *Der Höhlen der grossen Jüger* gibi kitaplarının çocuk klasikleri arasında önemli bir yeri vardır. Bu üç kitap da 1953-1958 yıllarında İngilizceye çevrilmiştir.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE ÇOCUK YAZINI

Rus yazını genel olarak 1917'den önce dünyanın ilgi ve beğenisini çeken büyük gelişmeler göstermiştir. Ancak çocuk yayınları bakımından da benzeri bir durumun varlığı söylenemez. Devrim öncesinde köylü çocukları ocak başlarında masal anlatıcıları dinleyerek yetişiyorlardı. Orta sınıf kendi çocukları için bir yazın yaratıp geliştirecek durumda değildi. Yüksek tabaka